

*Στη μνήμη του
Έντουαρντ Χάλαμ Τακ*

*Δε μένουμε ποτέ στο παρόν. Ανακαλούμε το παρελθόν.
Προσδοκούμε το μέλλον σαν να θεωρούμε αργό τον ερχομό του
και να προσπαθούμε να τον επισπεύσουμε ή ανακαλούμε το
παρελθόν σαν να θέλαμε να σταματήσουμε το γοργό πέρασμα
του. Είμαστε τόσο άφρονες, ώστε περιδιαβάζουμε σε χρόνους
που δε μας ανήκουν και δε σκεφτόμαστε τον μοναδικό που
όντως είναι δικός μας· είμαστε τόσο ξιπασμένοι, ώστε
ονειρενόμαστε καιρούς που δεν υπάρχουν και εγκαταλείπουμε
τυφλά τον μόνο που υπάρχει. Γεγονός είναι ότι το παρόν
συνήθως πληγώνει.*

Μπλεξ Πασκάλ, *Σκέψεις* (47)

*Δεν υπάρχει κάτι πιο τρομακτικό από την πιθανότητα να μη
μένει τίποτα κρυφό. Δεν υπάρχει κάτι πιο σκανδαλώδες από
έναν ευτυχισμένο γάμο.*

Άνταμ Φίλιπς, *Μονογαμία*

Το χέρι του γίνεται όλο και πιο κρύο· εκείνη κάθεται στο προσκεφάλι του και δεν κλαίει. Κάθε τόσο ακουμπά το μάγουλό της στο δικό του, βρίσκοντας παρηγοριά στα τραχιά αξύριστα γένια, και του μιλάει λίγο.

Σ' αγαπώ, του λέει.

Πάντα θα σ' αγαπώ.

Je t'aime, λέει.

Έχουν πει ότι απόψε θα βρέξει, κι εκείνη ακούει έξω τον άνεμο να δυναμώνει. Φυσάει μέσα από τα κλαδιά των βαλανιδιών, κι ακούει ένα παντζούρι που χτυπά στο πλάι του σπιτιού, ύστερα χτυπάει ξανά. Πρέπει να θυμηθεί να του πει να το στερεώσει – όχι, θυμάται. Από το δρόμο περνάει ένα αυτοκίνητο με το ραδιόφωνο στη διαπασών. Παίζει ένα τραγούδι χέβι μέταλ που δεν καταλαβαίνει τα λόγια του. Έφηβοι. Πόσο λίγα ξέρουν, πόσο ανυποψίαστοι είναι για το τι τους επιφυλάσσει η ζωή – ή ο θάνατος. Ίσως είναι μεθυσμένοι ή φτιαγμένοι. Φαντάζεται τα σύννεφα να κυνηγιούνται στον νυχτερινό ουρανό μισοκρύβοντας τα άστρα, ενώ το αυτοκίνητο τρέχει στο χωματόδρομο πετώντας πίσω του πέτρες σαν να πυροβολεί. Αντη-

χεί μια κραυγή. Από ένα κατεβασμένο τζάμι πετιέται έξω ένα κουτάκι μπύρας, που θα πρέπει να μαζέψει το πρωί. Αυτό τη θυμώνει, εκείνον όμως τον ενοχλεί λιγότερο, πράγμα που επίσης τη θυμώνει.

Μια μελωδία αρχίζει να στριφογυρίζει στο κεφάλι της. Ξέρει περίπου πώς πάει, αλλά δεν έχει μουσικό αυτί. *Τραγουδά!* τη πειράζει μερικές φορές εκείνος, *τραγουδά κάτι!* Ύστερα γελάει και τραγουδάει ο ίδιος. Έχει καλή φωνή.

Εκείνη σκύβει προς τα μπρος προσπαθώντας να θυμηθεί τα λόγια:

*Τα πάντα μπορούν να συμβούν ένα καλοκαιριάτικο απομεσήμερο
Ένα νοχελικό, ζαβλακωμένο, χρυσό και θολωμένο καλοκαιριά-
τικο απομεσήμερο*

Της έρχεται σχεδόν να βάλει τα γέλια – άκου *νοχελικό* και *ζαβλακωμένο!* Πόσο χαζές ακούγονται αυτές οι λέξεις και πόσο καιρό έχει να τις ακούσει. Τριάντα, όχι, σαράντα χρόνια. Αυτό της τραγουδούσε όταν τη φλέρταρε· ένα τραγούδι που εκείνη ελάχιστες φορές είχε ακούσει προηγουμένως ή από τότε. Αναρωτιέται αν είναι αληθινό ή αν το σκάρωσε ο ίδιος. Θέλει να τον ρωτήσει.

Στριφογυρίζει απαλά με το δείκτη της τη βέρα στο δάχτυλό του. Η δική της είναι πιο στενή. Στο εσωτερικό της είναι σκαλισμένα καλλιγραφικά τα ονόματά τους: *Νίνα* και *Φίλιπ*. Με τον καιρό όμως κάποια γράμματα έχουν οβηστεί: *Νιν* και *Φί λ*. Τα

ονόματά τους μοιάζουν με μαθηματικά σύμβολα – απολύτως ταιριαστό.

Η δική του βέρα δεν έχει τίποτα γραμμένο στο εσωτερικό της. Η πρωτότυπη βέρα γλίστρησε από το δάχτυλό του και χάθηκε στα βάθη του Ατλαντικού ωκεανού την ώρα που εκείνος έκανε μόνος του ιστιοπλοΐα έξω από τις ακτές της Βρετάνης ένα καλοκαιριάτικο απομεσήμερο.

Ένα ναυελικό, ζαβλακωμένο, χρυσό και θολωμένο, ο σκοπός επιμένει.

Όταν ο Φίλιπ φεύγει το πρωί για τη δουλειά, την αποχαιρετάει με ένα φιλί και όταν επιστρέφει το βράδυ, τη φιλάει ξανά. Τη φιλάει στο στόμα. Το φιλί δεν είναι παθιασμένο, αν και ορισμένες φορές είναι παιχνιδιάρικο· τότε χώνει τη γλώσσα του στο στόμα της σαν κάποιου είδους υπενθύμιση. Τις περισσότερες φορές πρόκειται για ένα τρυφερό, φιλικό φιλί.

Πώς πέρασες τη μέρα σου; τη ρωτάει.

Εκείνη ανασηκώνει τους ώμους. Πάντοτε κάτι πάει στραβά: μια χαλασμένη συσκευή, μια διαρροή, ένας τυφλοπόντικας που ανέσκαψε τον κήπο. Δεν της μένει ποτέ αρκετός χρόνος για να ζωγραφίσει.

Εσύ; τον ρωτάει.

Τι της απαντούσε;

Καλά;

Είναι αισιόδοξος άνθρωπος.

Είχαμε συνάντηση καθηγητών στο πανεπιστήμιο. Έπρεπε να άκουγες πώς μιλούν αυτοί οι νέοι φυσικοί! Ο Φίλιπ κουνά το κεφάλι του και χτυπάει ελαφρά τον κρόταφό του με το δάχτυλο. Θεόμουρλοι, λέει.

Ο Φίλιπ όμως δεν είναι μουρλός.

Κι ας λέει εκείνο το ρητό – ποιος το είπε άραγε; – ότι οι μαθηματικοί είναι αυτοί που τρελαίνονται, ενώ οι καλλιτέχνες παραμένουν με σώας τας φρένας.

Το πρόβλημα είναι η λογική· όχι η φαντασία.

Τα δάχτυλά της ακολουθούν το περίγραμμα των χειλιών του. Το μυαλό της κατακλύζεται από εικόνες χαροκαμένων γυναικών, που είναι πιο εξοικειωμένες με το θάνατο απ' ό,τι η ίδια. Γυναικών με σταρένια επιδερμίδα, γυναικών της Μεσογείου, με μαύρο πέπλο και μακριά ανακατεμένα μαλλιά, παράφορων γυναικών, που ρίχνονται δίχως αξιοπρέπεια πάνω στα ματωμένα και ακρωτηριασμένα πτώματα των αντρών, των πατεράδων, των παιδιών τους και γεμίζουν φιλιά το πρόσωπό τους, και μετά πρέπει να τις τραβήξουν μακριά διά της βίας, ενώ εκείνες ουρλιάζουν και καταριούνται τη μοίρα τους.

Εκείνη δεν είναι παρά ένα εύθραυστο, ασθενικό φάντασμα. Με το ελεύθερο χέρι της αγγίζει το πρόσωπό της για να βεβαιωθεί.

Τη μέρα του γάμου τους αρχίζει να βρέχει. Κάποιοι λένε ότι είναι γούρι· άλλοι ότι θα γίνουν μούσκεμα.

Εκείνη είναι προληπτική. Αν μπορεί να το αποφύγει, δεν περνάει ποτέ κάτω από ανοιχτή σκάλα, ούτε ανοίγει ομπρέλα μέσα στο σπίτι. Όταν ήταν παιδί απαγγέλλε: *Πάτα τη γραμμή, κόψε του μπαμπά σου τη χολή*. Δύσκολα ξεχνιούνται οι συνήθειες.

Εκείνος δεν είναι προληπτικός. Κι αν είναι, δεν το παραδέχεται. Η δεισιδαιμονία δεν ταιριάζει στους άντρες, είναι κατά-

λοιπο του Μεσαίωνα και της ειδωλολατρίας. Ωστόσο πιστεύει στις συμπτώσεις, στην καλή τύχη, στα ατυχήματα. Πιστεύει στο τυχαίο αντί στα αίτια και στα αποτελέσματα· στο πιθανό και όχι στο αναπόφευκτο.

Πώς το λέει πάντοτε;

Οι ιδέες δεν προβλέπονται.

Η βροχή γύρισε για λίγο σε χιόνι. Νιφάδες – σπάνιο φαινόμενο τέτοια εποχή. Ανησυχεί για τα παπούτσια της. Είναι λευκά, ψηλοτάκουνα, σατέν, με ένα μικρό πλαστικό ροζ μπουκκάκι τριαντάφυλλου πιασμένο μπροστά. Μήνες αργότερα επιχειρεί να τα βάλει μαύρα, αλλά παίρνουν ένα καφετί χρώμα σαν βρώμικα.

Έπρεπε να το ξέρει. Το μαύρο δεν είναι χρώμα.

Ο γάμος έγινε στην εξοχή· σε στενό κύκλο και χωρίς κέφι. Η τέντα για τη δεξίωση, που στήθηκε στο γρασίδι του σπιτιού των γονιών της, δε ζεσταίνεται αρκετά. Το χώμα κάτω από τα πόδια τους είναι μουλιασμένο και τα τακούνια των γυναικών βυθίζονται στο γρασίδι. Οι καλεσμένοι δε βγάζουν τα παλτά τους και συζητούν για τον πιλότο του U-2 που είχε καταρριφθεί εκείνη τη μέρα.

Πώς τον έλεγαν;

Κάποια στιγμή ακούει τον κουμπάρο του Φίλιπ να λέει: Θα με θυμηθείς. Οι ΗΠΑ θα κάνουν αντίποινα και θα 'χουμε κατένενα πυρηνικό πόλεμο.

Κάποιος άλλος λέει: Τα χέρια του Κένεντι είναι δεμένα, όπως και του ΜακΝαμάρα, του Τζορτζ Μπολ, του Μπάντι και του στρατηγού Τέιλορ.

Ο κουμπάρος λέει: Ο Κένεντι είναι ηλίθιος.

Και τι άλλο θα μπορούσε να κάνει; ρωτάει μια γυναίκα που τη λένε Λόρα.

Μην ξεχνάς τον Κόλπο των Χοίρων. Δικό μας λάθος ήταν, απαντάει ο κουμπάρος. Έχει αρχίσει να θυμώνει.

Μη μιλάμε πολιτικά τώρα. Σε γάμο είμαστε. Υποτίθεται πως πρέπει να γιορτάζουμε, λέει η Λόρα. Κι αυτή ακούγεται εκνευρισμένη.

Την τελευταία φορά που έμαθε νέα της Λόρα, έμενε στο Σαν Φρανσίσκο μαζί με μια άλλη γυναίκα, που ήταν αγγειοπλάστης. Ο κουμπάρος σκοτώθηκε από μια χιονοστιβάδα. Έκανε σκι σε απάτητο χιόνι στην αφύλακτη πίσω πλευρά ενός βουνού στο Αϊντάχο μαζί με τη δεκατετράχρονη κόρη του. Σκοτώθηκε κι εκείνη. Την έλεγαν Εύα-Μαρί – μάλλον από την ηθοποιό το είχε πάρει.

Τα πάντα μπορούν να συμβούν ένα καλοκαιριάτικο απομεσήμερο

Φτάνει, σκέφτεται, και φέρνει τα χέρια στ' αυτιά της.

Το όνομα του πιλότου του U-2 που καταρρίφθηκε ήταν Ρούντολφ Άντερσον.

Είναι παράξενο τι πράγματα θυμάται.

Όπως για παράδειγμα τότε που πήγαινε στο κολέγιο στη Βοστώνη και είχε δει από μακριά τον Φιντέλ Κάστρο. Ακόμη θυμάται την έξαψη της στιγμής. Φορούσε τη χακί στολή εκστρατείας και φαινόταν όμορφος. Ήταν τριάντα τριών χρόνων, είχε μακριά μαλλιά και πυκνή γενειάδα. Όταν τα βλέμμα-

τά τους διασταυρώθηκαν, της χαμογέλασε. Είναι βέβαιη γι' αυτό. Εκείνη όμως δεν ήταν πραγματική ριζοσπάστρια· αντίθετα, τώρα που το αναλογίζεται, φαινόταν δειλή.

Δειλή και όμορφη.

Σκέφτεται ξανά εκείνες τις γυναίκες με το σταρένιο δέρμα, τις γυναίκες της Μεσογείου με το πέπλο και τα μακριά ανακατεμένα μαλλιά, και εύχεται να μπορούσε και η ίδια να χτυπήσει με τα χέρια το στήθος της και να θρηγήσει.

Για μήνα του μέλιτος πηγαίνουν να δουν τις πεταλούδες στο Μεξικό.

Ποιες πεταλούδες; Γιατί; η Νίνα προσπαθεί να φέρει αντίρρηση.

Πεταλούδες του είδους Μονάρχης. Εκατομμύρια. Τώρα αρχίζει η εποχή της αποδημίας τους, αλλά ήθελα πάντα να τις δω. Και μετά μπορούμε να πάμε να αράξουμε στην παραλία, υπόσχεται ο Φίλιπ.

Το αυτοκίνητο είναι ένα παλιό νοικιασμένο Ρενό και οι στενοί δρόμοι σχηματίζουν κορδέλες γύρω από τους λόφους της Σιέρα Τσίνκουα, καθώς εκείνοι κατευθύνονται από την πόλη του Μεξικό προς το Ανγκανγκουέο. Τα αυτοκίνητα είναι λιγοστά στο δρόμο· τα λεωφορεία και τα φορτηγά κορνάρουν ασταμάτητα, ενώ προσπερνούν χωρίς να βγάλουν φλας. Πινακίδες που οδηγούν στην πόλη δεν υπάρχουν.

Donde? Donde Anganguero?* φωνάζει επανειλημμένα ο Φίλιπ

* Από πού πάει για το Ανγκανγκουέο; (Σ.τ.Μ.)

από το ανοιχτό παράθυρο. Τα παιδιά που στέκονται στην άκρη του δρόμου τον κοιτούν με βουβή δυσπιστία. Σηκώνουν ψηλά τα ιγκουάνα που έχουν για πούλημα. Τα ιγκουάνα είναι δεμένα με σπάγκο και λέγεται πως είναι νόστιμα.

Υποτίθεται ότι έχουν γεύση κοτόπουλου, λέει ο Φίλιπ.

Πώς το ξέρεις; ρωτά η Νίνα.

Αντί να απαντήσει, ο Φίλιπ απλώνει το χέρι του στο πόδι της.

Τα χέρια σου στο τιμόνι, λέει η Νίνα σπρώχνοντας το χέρι του.

Στο Ανγκανγκουέο μένουν σε ένα μικρό ξενοδοχείο λίγο παράμερα από την πλατεία Συντάγματος· δεν υπάρχουν άλλοι τουρίστες και όλοι τούς περιεργάζονται. Πριν φάνε για βράδυ, πηγαίνουν να δουν την εκκλησία. Μια αιφνίδια παρόρμηση κάνει τη Νίνα να ανάψει ένα κερί.

Για ποιον είναι; ρωτά ο Φίλιπ.

Η Νίνα σηκώνει τους ώμους της. Δεν ξέρω. Για μας.

Καλή ιδέα, λέει ο Φίλιπ και της σφίγγει τον ώμο.

Το επόμενο πρωί, όταν σηκώνονται από το κρεβάτι, τα κορμιά τους είναι γεμάτα κόκκινα τοιμήματα. Ψύλλοι.

Ακολουθώντας τον οδηγό που έχουν προσλάβει, πεζοπορούν πάνω από μία ώρα στο στενό στριφογυριστό ορεινό μονοπάτι, που ανηφορίζει διαρκώς. Βαδίζουν ο ένας πίσω από τον άλλο, με τον Φίλιπ να βρίσκεται μπροστά της. Ο Φίλιπ, που είναι ψηλός και αδύνατος, περπατάει κουτσαίνοντας ελαφρά – είχε πέσει από ένα δέντρο όταν ήταν παιδί και το οστό της κνήμης δεν κόλλησε σωστά –, πράγμα που τον κάνει να φαίνεται πιο τρωτός, προσθέτοντάς του γοητεία. Καμιά φορά η Νίνα τον κατηγορεί ότι υπερβάλλει για να προκαλέσει συμπάθεια. Τον περισσότερο καιρό όμως η χωλότητά του δε γί-

νεται αντιληπτή, εκτός από τις φορές που είναι κουρασμένος ή τσακώνονται.

Η μέρα είναι κάπως συννεφιασμένη και ψυχρή – βρίσκονται άλλωστε αρκετά ψηλά. Ο Φίλιπ εκτιμά ότι το υψόμετρο πρέπει να είναι κάπου μεταξύ 2.400 και 2.700 μέτρων. Καθώς τους περιβάλλουν πανύψηλα έλατα, δεν έχουν θέα. Έχει υγρασία και δυσκολεύονται να αναπνεύσουν. Πόσο μακριά είναι ακόμα; Θέλει να ρωτήσει, αλλά δεν το κάνει. Τότε ο οδηγός τους σταματάει ξαφνικά και δείχνει κάτι με το χέρι. Στην αρχή η Νίνα δε διακρίνει τι τους δείχνει. Το έδαφος του δάσους είναι καλυμμένο από ένα πορτοκαλί χαλί. Φύλλα; Όχι, πεταλούδες. Χιλιάδες χιλιάδων πεταλούδες. Όταν σηκώνει ψηλά τα μάτια της, βλέπει κι άλλες πεταλούδες, που κρέμονται σμάρια, σαν χοντρά τσαμπιά, από τα κλαδιά των δέντρων. Λίγες πετούν άτονα από το ένα δέντρο στο άλλο, οι περισσότερες όμως μένουν ακίνητες.

Σαν νεκρές φαίνονται, λέει.

Βρίσκονται σε χειμερία νάρκη, απαντά ο Φίλιπ.

Στην επιστροφή τους ο Φίλιπ προσπαθεί να της εξηγήσει. Υπάρχουν δύο θεωρίες για το πώς αυτές οι πεταλούδες Μονάρχης επιστρέφουν πάντοτε στο ίδιο σημείο κάθε χρόνο, πράγμα εκπληκτικό, αν σκεφτείς ότι οι πιο πολλές δεν έχουν βρεθεί εδώ προηγουμένως. Η μία θεωρία λέει ότι στο σώμα τους έχουν μια μικρή ποσότητα οξειδίων του σιδήρου, τα οποία λειτουργούν σαν ένα είδος πυξίδας και τις οδηγούν πίσω σε αυτούς τους λόφους που είναι γεμάτοι μαγνητικό σίδηρο, και η δεύτερη λέει ότι οι πεταλούδες χρησιμοποιούν μια εσωτερική πυξίδα...

Η Νίνα έχει πάψει να ακούει. Κοίτα. Δείχνει κάτι κατακόκκινα φυτά που φυτρώνουν κάτω από τα έλατα.

Limóncillos, λέει ο οδηγός και κάνει μια χειρονομία σαν να πίνει από κάτι που κρατάει στο χέρι του.

Σί, απαντά η Νίνα. Και τότε νιώθει ότι διψάει.

Από το Ανγκανγκουέο παίρνουν το δρόμο για το Πουέρτο Βαγιάρτα, όπου θα περάσουν τις τελευταίες μέρες του μήνα του μέλιτος. Μες στο αυτοκίνητο η Νίνα κλείνει τα μάτια της και προσπαθεί να κοιμηθεί, όταν ο Φίλιπ πατάει ξαφνικά φρένο, κι εκείνη χτυπάει στο ταμπλό. Κάτι χτύπησαν.

Ω Θεέ μου. Ένα παιδί! φωνάζει η Νίνα.

Ένα γουρούνι έχει διασχίσει το δρόμο προτού ο Φίλιπ προλάβει να σταματήσει. Τώρα κείται καταμεσής του δρόμου με σπασμένη τη ραχοκοκαλιά και σκούζει. Με κάθε σκούξιμο μαύρο αίμα αναβλύζει από το στόμα του. Μέσα σε ελάχιστα λεπτά άντρες, γυναίκες και παιδιά, που είναι σαν να εμφανίστηκαν από το πουθενά, έχουν μαζευτεί στην άκρη του δρόμου και τους κοιτούν. Ο Φίλιπ και η Νίνα βγαίνουν από το αυτοκίνητο και στέκονται δίπλα δίπλα. Κάνει πολλή ζέστη και ο ήλιος είναι εκτυφλωτικός.

Η Νίνα, φέρνοντας το χέρι πάνω από τα μάτια της για την αντηλιά, λέει: Φίλιπ, κάνε κάτι. Το γουρούνι κάνει σαν μωρό.

Τι θες να κάνω; λέει ο Φίλιπ. Η φωνή του είναι αφύσικα οξεία. Να το σκοτώσω;

Ένας άντρας που φοράει ψάθινο καπέλο πλησιάζει τον Φίλιπ. Κρατάει ραβδί. Ο Φίλιπ βγάζει το πορτοφόλι του από την κωλότσεπη και χωρίς να πει λέξη τού δίνει είκοσι δολάρια. Ο άντρας παίρνει τα είκοσι δολάρια, επίσης χωρίς να πει λέξη στον Φίλιπ.

Όταν ο Φίλιπ και η Νίνα βρίσκονται ξανά μέσα στο αυτοκίνητο, δεν ανταλλάσσουν λέξη μέχρι να φτάσουν στο Πουέρτο Βαγιάρτα, οπότε η Νίνα λέει: Κοίτα, η θάλασσα.

Τότε της μιλάει για την Άιρις.

Ατύχημα ήταν.

Το ίδιο βράδυ στο κρεβάτι ο Φίλιπ λέει: Αναρωτιέμαι αν αυτός ο τύπος με το καπέλο και το ραβδί ήταν πράγματι ο ιδιοκτήτης του γουρουνιού. Θα μπορούσε να είναι ένας οποιοσδήποτε περραστικός.

Ναι, συμφωνεί η Νίνα. Θα μπορούσε.

Αυτά τα τοιμπίματα των ψύλλων, λέει επίσης, με έχουν τρελάνει.

Κι εμένα, λέει ο Φίλιπ αγκαλιάζοντάς την.

Πιστεύει ότι ο Φίλιπ την αγαπούσε, πώς μπορεί όμως να είναι βέβαιη; Η γνώση είναι επιδίωξη της πίστης. Πώς μπορεί όμως η ίδια να αιτιολογήσει την πίστη της; Με αποδείξεις που απορρέουν από τη λογική; Με αξιώματα γνωστά με κάποιο διαφορετικό τρόπο και, ας πούμε, με τη διαίσθηση; Ποιος το σκέφτηκε αυτό; Ο Σωκράτης; Ο Πλάτων; Δε θυμάται το μόνο που θυμάται είναι το όνομα της καθηγήτριας που τους έκανε φιλοσοφία στο γυμνάσιο, της δεσποινίδας Πίτερς, η οποία ήταν Φλαμανδή και πρόφερε τον Πλάτωνα Πλάττου.

Πρέπει να ξαναδιαβάσει Πλάτωνα. Ίσως αυτός την ανακουφίσει. Η σοφία. Η φιλοσοφία. Ή να μελετήσει την ανατολική φιλοσοφία. Το ζεν. Ίσως πρέπει να γίνει βουδίστρια μοναχή. Να ξυρίσει το κεφάλι της και να φοράει λευκό μανδύα και φτηνά πλαστικά σανδάλια.

Ακούει τον αέρα έξω που ταρακουνάει τα κλαδιά των δέντρων.

Το παντζούρι χτυπάει πάλι στο πλάι του σπιτιού. Ποιος θα το στερεώσει τώρα;

Ποιος θα κουρευεί το γκαζόν; Ποιος θα αλλάζει τη λάμπα κάτω στο χολ, που εκείνη δεν τη φτάνει; Ποιος θα τη βοηθάει να κουβαλάει τα ψώνια από τον μπακάλη;

Πώς είναι δυνατόν να σκέφτεται τέτοια πράγματα;

Χαίρεται που είναι νύχτα και το δωμάτιο σκοτεινό.

Τη νύχτα ο χρόνος είναι πολύ πιο φιλικός – κάπου το είχε διαβάσει αυτό πρόσφατα.

Αν γυρνούσε το κεφάλι της και κοιτούσε το ρολόι στο κομοδίνο, θα ήξερε τι ώρα είναι: δέκα, έντεκα, δώδεκα, ή μήπως ήρθε ήδη η επόμενη μέρα; Δε θέλει όμως να κοιτάξει. Αντίθετα, αν μπορούσε, θα ανέστρεφε το χρόνο. Θα τον γύριζε πίσω στο χθες, στην περασμένη βδομάδα, χρόνια πριν.

Παρίσι, ένα καφενείο στη γωνία του μπουλβάρ Σεν-Ζερμέν με την οδό ντι Μπακ. Το βλέπει σαν τώρα. Δεν έχει έρθει ακόμη η άνοιξη, εξακολουθεί να κάνει κρύο, αλλά τα τραπεζάκια έχουν καταλάβει το πεζοδρόμιο και οι διαβάτες είναι αναγκασμένοι να κατεβαίνουν στο οδόστρωμα. Είναι Σάββατο και το μέρος είναι γεμάτο. Οι καστανιές δεν έχουν αρχίσει ακόμη να μπουμπουκιάζουν, μερικές πράσινες μυτούλες στα κλαδιά τους αποτελούν ευοίωνα σημάδι.

Θυμάται τι φορούσε. Ένα αντρικό δερμάτινο μπουφάν αεροπόρου, που είχε αγοράσει δεύτερο χέρι από την υπαίθρια αγορά μεταχειρισμένων, κίτρινο μεταξωτό μαντίλι στο λαιμό και μπότες. Εκείνο τον καιρό θεωρεί πως μοιάζει με Γαλλίδα

και είναι κομψή. Μπορεί και να είναι έτσι. Εκείνος πάντως την περνάει για Γαλλίδα.

Vous permettez?* τη ρωτάει δείχνοντας την άδεια καρέκλα στο τραπέζι της.

Εκείνη πίνει έναν *café crème* και διαβάζει ένα γαλλικό βιβλίο, τους *Τροπισμούς* της Ναταλί Σαρότ.

Je vous en prie,** λέει, χωρίς να σηκώσει τα μάτια να τον κοιτάξει.

Εργάζεται σε μια γκαλερί λίγα τετράγωνα πιο πέρα, στην οδό Ζακ Καλό. Η γκαλερί παρουσιάζει κυρίως Αμερικανούς ζωγράφους της πρωτοπορίας. Αρέσουν στους Γάλλους, οι οποίοι αγοράζουν τους πίνακές τους. Τούτο τον καιρό εκθέτουν έναν καλλιτέχνη από την Καλιφόρνια, τη δουλειά του οποίου εκείνη θαυμάζει. Ο καλλιτέχνης αυτός είναι μεγαλύτερος σε ηλικία, πολύ γνωστός και εύπορος· έχει καλέσει τη Νίνα στο μέγαρο όπου μένει στη δεξιά όχθη του Σηκουάνα. Της έχει πει να πάρει μαζί της το μαγιό της – ακόμη το θυμάται: ένα βαμβακερό μπικίνι με μπλε-άσπρα καρουδάκια. Η πισίνα βρίσκεται στον τελευταίο όροφο του μεγάρου και έχει σκούρα ξύλινη επένδυση, σαν τα παλιά υπερωκεάνια· αντί για παράθυρα υπάρχουν φινιστρίνια. Ακολουθεί το ζωγάφο στην πισίνα και ενώ κολυμπάει, βλέπει κάτω τις στέγες των κτιρίων του Παρισιού και τα φώτα που ανάβουν καθώς σκοτεινιάζει. Επιπλέοντας ανάσκελα, βλέπει επίσης την αχτίνα από τον Πύργο του Άιφελ, που περιστρέφεται καλύπτοντας προστατευτικά την πόλη. Έπειτα φορούν χοντρά λευκά μπουρνούζια και κάθονται δίπλα δίπλα σε σεζλόγκκ, λες και βρίσκονται πράγματι

* Επιτρέπετε; (Σ.ζ.Μ.)

** Παρακαλώ. (Σ.ζ.Μ.)

σε πλοίο που διασχίζει τον Ατλαντικό. Πίνουν μάλιστα και κάτι: ένα κιρ ρουαγιάλ. Κοιμήθηκε μαζί του και άλλη μια φορά, χωρίς όμως να κολυμπήσουν ξανά. Πριν φύγει από το Παρίσι, της χαρίζει ένα σχέδιό του, ένα μικρό παστέλ που θυμίζει καρτούν με ένα καράβι η πλώρη του οποίου έχει τη μορφή σκύλου. Κρέμεται κορνιζαρισμένο κάτω, στο χολ της εισόδου.

Ο Φίλιπ αρχίζει να της μιλάει για τη Ναταλί Σαρότ. Ισχυρίζεται πως γνωρίζει κάποιο μέλος της οικογένειάς της, με το οποίο έχει μια μακρινή συγγένεια εξ αγχιστείας.

Εκείνη την ώρα δεν τον πιστεύει.

Ωραία ατάκα, σκέφτεται.

Ακούει το τηλέφωνο να χτυπάει στον κάτω όροφο. Στο υπνοδωμάτιο έχει προνοήσει να κλείσει τον ήχο της συσκευής – αναρωτιέται γιατί. Για να μην τον ξυπνήσουν; Απλώνει το χέρι της να πιάσει το ακουστικό, αλλά το τηλέφωνο σταματά απότομα στη μέση ενός κουδουνίσματος. Καλύτερα. Θα περιμένει μέχρι το πρωί. Το πρωί θα κάνει τηλεφωνήματα, θα στείλει ηλεκτρονικά μηνύματα, θα φέρει σε πέρας όλες τις διευθετήσεις: το πιστοποιητικό θανάτου, το γραφείο κηδειών, τη λειτουργία, ό,τι χρειάζεται να γίνει. Απόψε, τούτη τη νύχτα, δε θέλει τίποτα.

Θέλει να μείνει μόνη.

Μόνη με τον Φίλιπ.

Δεν είναι θρήσκα.

Δεν πιστεύει στη μετά θάνατον ζωή, στη μετεμψύχωση, στη μετενοάρκωση, σε τίποτα από αυτά.

Εκείνος όμως πιστεύει.

Δεν πιστεύω στη μετενσάρκωση και όλα τα σχετικά, της λέει, ούτε πηγαίνω στην εκκλησία. Πιστεύω όμως στο Θεό.

Πού βρίσκονταν τότε;

Περπατούσαν πιασμένοι χέρι χέρι στις αποβάθρες, ήταν νύχτα και στάθηκαν μια στιγμή να θαυμάσουν τον καθεδρικό της Νοτρ Νταμ απέναντι.

Νόμιζα πως οι μαθηματικοί δεν πιστεύουν στο Θεό, του λέει.

Οι μαθηματικοί δεν απορρίπτουν εξ ορισμού την ιδέα του Θεού, απαντά ο Φίλιπ. Και για μερικούς η ιδέα του Θεού μπορεί να είναι πιο αφηρημένη απ' ό,τι ο συμβατικός Θεός της χριστιανοσύνης.

Το ποτάμι κυλάει γοργά, μαύρο, μπροστά στα πόδια της, κι εκείνη ανατριχιάζει ελαφρά κάτω από το δερμάτινο μπουφάν του αεροπόρου.

Πιστεύω κι εγώ, όπως ο Πασκάλ, ότι είναι πιο ασφαλές να πιστεύεις ότι υπάρχει Θεός παρά ότι δεν υπάρχει. Κορόνα ότι ο Θεός υπάρχει, οπότε αν κερδίσω πάω στον Παράδεισο, λέει ο Φίλιπ κάνοντας μια χειρονομία σαν να στρίβει ένα νόμισμα στον αέρα, γράμματα ότι δεν υπάρχει, οπότε δε χάνω τίποτα.

Αυτό είναι στοίχημα, του λέει εκείνη σμίγοντας τα φρύδια της. Η πεποίθησή σου βασίζεται σε λάθος λόγους και όχι σε γνήσια πίστη.

Δεν είναι έτσι, απαντά ο Φίλιπ. Η πεποίθησή μου βασίζεται στο γεγονός ότι η λογική είναι άχρηστη όταν θέλεις να καταλήξεις στο αν υπάρχει Θεός ή όχι. Αλλιώς το στοίχημα δε θα ίσχυε.

Ύστερα σκύβει και τη φιλάει.